

תורה אור • מגילת אסתר • מאמר 9

ובבואה לפני המלך אמר עם הספר וגו'

”וכאשר באה אל המלך, אמר בספר”

כל העליות והתענוגים של הנשמות, אפילו המנוחה של האלף השביעי, אינם אלא “שמו” של ה’ — מלכותו; רצונם של ישראל, העולה באמצעות תשובה ומצוות, בא “לפני המלך” ומעבר למדרגה זו, עד ה’ עצמו. העלייה הזו מלמטה מעוררת בירור במחשבה העליונה, ה”ספר”, שמוציא את הרע, כפי שמזימתו של המן חזרה על ראשו.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/9

הנקודה

כל העליות והתענוגים של הנשמות, אפילו המנוחה של האלף השביעי, אינם אלא "שמו" של ה' — מלכותו; רצונם של ישראל, העולה באמצעות תשובה ומצוות, בא "לפני המלך" ומעבר למדרגה זו, עד ה' עצמו. העלייה הזו מלמטה מעוררת בירור במחשבה העליונה, ה"ספר", שמוציא את הרע, כפי שמזימתו של המן חזרה על ראשו.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מסביר את הפסוק באסתר ט, כה: כשאסתר באה לפני המלך, הוא ציווה באמצעות מסמך כתוב (ספר) שמזימתו של המן תחזור על ראשו. ששת אלפי שנות העולם הזה הן ירידה לשם עלייה: לנשמות — דרך מדרגות גן עדן, כאשר בכל שלב הן עוברות בנהר של אש המוחק את המדרגה הקודמת; לגופים — בימות המשיח ובתחיית המתים; ולבסוף האלף השביעי, מנוחה שמעבר לכל העליות. אולם "אל תקרי שמות אלא שמות": כל זה אינו אלא שמו של ה', מלכותו. תענוגן של הנשמות, הנובע מהשגתן, הוא שכרו של "מחר"; המצוות של "היום" הן רצונו של ה', שהוא למעלה מהשגה, ולכן יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא. כאשר כנסת ישראל, נקודת פנימיות הלב, עולה לפני המלך, מתרחש בירור ב"ספר" העליון של המחשבה: הרע, שהועלה למקום שאינו יכול לעמוד בו, מושלך החוצה, כפי שהמן הועלה לפני נפילתו. כך גם אצל כל אדם: תחילה הנפש האלקית עולה באמצעות תורה ומצוות, ואז אפשר לברר את הנפש הבהמית.

מבנה

1	ששת אלפי שנות עלייה וירידה	11-4
הירידה היא לשם עלייה: הנשמות עולות דרך מדרגות גן עדן, עוברות בנהר של אש ובעמוד שבין העולמות; הגופים עולים בימות המשיח ובתחיית המתים; והאלף השביעי הוא המנוחה הסופית.		
2	לא שמות אלא שמות	11-5
"אל תקרי שמות אלא שמות": אפילו המנוחה הסופית הזו, וכל תענוגן של הנשמות מזיו השכינה, שייכים רק לשמו של ה', למלכותו; אין מחשבה תופסת בה' עצמו.		
3	תענוג ורצון	11-8
התענוג הוא שכרו של "מחר"; המצוות של "היום" הן הרצון העליון, תר"ך עמודי אור. הרצון בעומק הלב עולה עד שהוא רוצה את ה' לבדו, ולכן יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים מכל חיי העולם הבא.		
4	לפני המלך	11-9
בואתה של אסתר לפני המלך היא עליית כנסת ישראל מעל מדרגת "מלך", אל ה' עצמו; אז "אמר בספר".		
5	בירור במחשבה	11-12
כל העבודה היא בירור, הנעשה באמצעות הביטול של חכמה, כוח מה, המוציא דברים מן הנפרדות שהמלכות זקוקה לה. הבירור מתרחש במחשבה, ה"ספר"; אתערותא דלתתא של ישראל מעוררת בירור במחשבה העליונה, הדוחה את הרע החוצה.		

הרע מסולק בכך שמעלים אותו למדרגה שאינו יכול לעמוד בה, בעוד שלמטה הוא שוכב כמשקעים שביין; כך הועלה המן לפני נפילתו. אך הדבר יכול להתרחש רק לאחר שכנסת ישראל עצמה עלתה.

אפשר לברר את הנפש הבהמית רק לאחר שהנפש האלקית התבררה והתרוממה באמצעות תורה ומצוות — הרצון העליון הקושר את הנשמה "בצרור החיים" ומעלה אותה למדרגת גולגלתא.

שמות וּשְׁמוֹת (חורבות ושמות) שְׁמוֹת / שְׁמוֹת

דרשת חז"ל על תהילים מו, ט. ה"חורבן" של האלף השביעי, המנוחה החותמת את כל העליות, הוא עדיין רק "שמותיו" של ה': מלכותו, האופן שבו הוא נודע לעולמות, ולא עצמותו.

רצון ותענוג רצון ותענוג

הרצון הוא החיצוניות של התענוג, שהרי אדם רוצה את מה שמענג אותו. תענוגן של הנשמות בעולם הבא בא באמצעות השגתן; המצוות הן הרצון העליון עצמו, שלמעלה מהשגה, כמו הגולגולת שמעל המוח.

כנסת ישראל, נקודת פנימיות הלב כנסת ישראל / נקודת פנימיות הלב

הרצון שבעומק הלב, שיכול לעלות עד שאינו רוצה דבר מלבד ה'. בואתה של אסתר לפני המלך מבטאת את עלייתו מעל מדרגת "מלך".

בירור בירור

הפרדה בין טוב לרע, שהיא תכלית עבודתו של האדם בעולם הזה. היא נעשית באמצעות הביטול של חכמה, ומתרחשת במחשבה, כאשר האדם מקבל את הטוב ודוחה את הרע.

ספר, המחשבה העליונה ספר / מחשבה עליונה

המחשבה נקראת "ספר" משום שהיא מורכבת מצירופי אותיות. כאשר ישראל עולים, הרע מועלה אל המחשבה העליונה, שם אין הוא יכול לעמוד, והוא "נמחה מספר החיים".

נהר של אש נהר די נור

הנהר שבו הנשמה טובלת בין מדרגת גן עדן אחת לבאה אחריה; הוא גורם לנשמה לשכוח את מדרגתה הקודמת, כדי שתוכל להיקלט במדרגה גבוהה יותר.

גולגלתא (הגולגולת) גולגלתא

הגולגולת המקיפה את המוח: דימוי לרצון העליון, שלמעלה מהשכל ומההשגה ומקיף אותם.

קטע 1 • 11-4

ששת אלפי שנות עלייה וירידה

1 ובכואה לפני המלך^{1,2} אמר עם הספר וגו'. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שית אלפי שנים³ הוי

עלמא וחד חרוב⁴ שהוא בבחי' מנוחה שאין בו עליות וירידות

"וכאשר באה לפני המלך, אמר בכתב" וגו'. והנה אמרו רבותינו ז"ל: "העולם מתקיים ששת אלפים שנה, ואלף אחד הוא חרב"; מצב זה הוא בחינת מנוחה, שאין בה עליות וירידות;

המאמר פותח בפסוק מאסתר ט, כה, המסכם כיצד נהפכה מזימתו של המן: כשאסתר באה לפני המלך, הוא ציווה לכתוב שהמזימה הרעה של המן תשוב על ראשו. לאחר מכן מובאת קביעת חז"ל שהעולם כפי שאנו מכירים אותו מתקיים ששת אלפים שנה, ובאלף השביעי הוא "חרב". אדמו"ר הזקן מכנה זאת מצב של מנוחה, שאין בו עוד עליות וירידות.

כי כל ימות עוה"ז שית אלפי שנים הן בבחינת ירידות ועליות הן בנשמות הן בגופות שכמה פעמים היו ישראל בשלוה ואח"כ ירדו כו'.

כי כל ימי העולם הזה, ששת אלפים שנה, הם בחינת ירידות ועליות, הן בנשמות והן בגופים; פעמים רבות היו ישראל בשלוה, ואחר כך ירדו כו'.

ששת אלפי שנות העולם הזה הן תקופה של עליות ומורדות, הן בנשמות והן בגופים. ההיסטוריה של עם ישראל ממחישה זאת: פעמים רבות חיו ישראל בשלוה, ולאחר מכן ירדו ממנה.

2 והנה ירידה צורך עליי [עלייה] היא ועלייה זו בכללה נחלקת לשנים שהן ארבע. דהיינו שנים לנפשות שהן ג"ע [גן עדן] התחתון והעליון. ושנים לגופות שהם ימות המשיח ותחיית המתים.

והנה, הירידה היא לצורך עלייה, ועלייה זו בכללותה נחלקת לשניים שהן ארבע: שניים לנשמות — גן עדן התחתון וגן עדן העליון; ושניים לגופים — ימות המשיח ותחיית המתים.

עיקרון יסודי הוא שכל ירידה נועדה לאפשר את העלייה שבאה אחריה. העליות מתחלקות לשני זוגות: לנשמות — גן עדן התחתון וגן עדן העליון; ולגופים — ימות המשיח ותחיית המתים.

ועל עליות הללו נאמר ילכו מחיל אל חיל⁵ שיש כמה מיני מדרגות שונות בעליות הנפשות.^{6,7}

ועל העליות האלה נאמר: "ילכו מחיל אל חיל", שכן בעליות הנשמות יש מדרגות רבות ושונות.

הפסוק בתהילים פד, ח, "ילכו מחיל אל חיל", מתאר את העליות האלה, משום שהנשמות עולות דרך מדרגות רבות ושונות, ולא דרך מדרגה אחת בלבד.

3 וכמה מיני היכלות בית הנשים ובית הנשים שני⁸ ג"ע [גן עדן] תחתון וג"ע [וגן עדן] עליון. ויש נהר די נור המפסיק⁹ בין עליות

ו[יש] סוגים רבים של היכלות: "בית הנשים" ו"בית הנשים השני" — גן עדן התחתון וגן עדן העליון. ויש נהר של אש (נהר דינור) המפריד בין העליות;

במגילת אסתר פרק ב' מסופר שהנערות שהובאו אל המלך שהו ב"בית הנשים", ולאחר שהלכו אל המלך עברו ל"בית הנשים השני". אדמו"ר הזקן מפרש את המקומות האלה כגן עדן התחתון וגן עדן העליון — היכלות שהנשמות עולות דרכם — ואומר שבין עלייה אחת לבאה אחריה זורם "נהר של אש" המוזכר בדניאל ז', י".

כי בעליות הנשמה מבחינה זו לבחינה ומדרגה אחרת למעלה הימנה טובלת בנהר די נור שהוא בחי' המבטל ומשכח מעלתו הראשונה להחשיבה כלא וכאין בכדי שתהא בבחי' בטול והתכללות בעלייה אחרת שלמעלה הימנה.¹⁰

כי בעליית הנשמה מבחינה זו לבחינה ולמדרגה אחרת, גבוהה ממנה, היא טובלת בנהר של אש. נהר זה הוא הבחינה שמבטלת [אותה] ומשכיחה ממנה את מעמדה הקודם, כדי שתחשיב אותו לאפס ולאין, וכך תהיה בביטול ובהתכללות בעלייה אחרת, גבוהה ממנה.

לפני עלייתה למדרגה גבוהה יותר, הנשמה טובלת בנהר של אש, שמשכיח ממנה את מדרגתה הקודמת וגורם לה להחשיב אותה לאפס. רק כאשר היא מרפה ממה שהשיגה היא יכולה להיות בביטול ולהיכלל במדרגה שמעליה.

4 וכמ"ש ובזה הנערה באה אל המלך¹¹ ובזה הוא העמוד¹² שבין עולם לעולם שבו ועל ידו נכללות הנשמות להיות בבחי' בטול¹³ כי זה השער לה¹⁴ כו'.

כמו שנאמר: "ובזה הנערה באה אל המלך". "ובזה" הוא העמוד שבין עולם לעולם, שבו ועל ידו הנשמות נכללות ונמצאות במצב של ביטול; כי "זה השער לה" וכו'.

אסתר ב', יג אומרת: "ובזה הנערה באה אל המלך". אדמו"ר הזקן מפרש את "זה" כעמוד שבין עולם לעולם, שבאמצעותו הנשמות עולות ונכללות בביטול, וקושר זאת לתהילים קיח, כ: "זה השער לה".

וכן עדי"ז בעליות הגופות לימות המשיח ותחיה"מ [ותחיית המתים]. אבל וחד חרוב הוא אלף השביעי שבו תכלית השלימות של כל העליות עד שאין עוד עלייה למעלה הימנו

וכך גם, באותו אופן, בעליית הגופים בימות המשיח ובתחיית המתים. אבל "וחד חרוב" הוא האלף השביעי, שבו מגיעות כל העליות לשלמותן העליונה, עד שאין עלייה למעלה ממנה;

הגופים עולים באותו אופן בימות המשיח ובתחיית המתים. לעומת זאת, האלף השביעי הוא שיאן של כל העליות, ואין עלייה מעבר לו.

שהוא סוף וקץ לכל המדרגות והעליות שאפשר להיות לפי מזג ותכונת השמיטה ההיא שית אלפי שנים וחד חרוב ובכל שמיטה ושמיטה לפי מה שהיא כך הוא עליית אלף הזי שבה

שהוא הסוף והגבול של כל המדרגות והעליות האפשריות, לפי המזג והטבע של אותה שמיטה: "שית אלפי שנים וחד חרוב". ובכל שמיטה ושמיטה, לפי מהותה, כך היא עליית האלף השביעי שלה,

כל מחזור קוסמי של ששת אלפים שנה ואלף אחד חרב נקרא שמיטה, ולכל שמיטה טבע ומידה משלה. האלף השביעי שלה הוא העלייה המרבית שמתאפשרת לפי טבע זה, ולכן בכל שמיטה מגיעים לשיא משלה.

שהיא תכלית השלימות של כל העליות ונקי בחי' מנוחה שהיא בחי' עלייה שאין למעלה הימנה עוד עלייה וזהו וחד חרוב שהוא בבחינת מנוחה:

שהיא השלמות העליונה של כל העליות, והיא נקראת בחינת מנוחה; וזהו בחינת עלייה שאין למעלה ממנה. וזהו "וחד חרוב", שהוא בבחינת מנוחה.

העלייה הסופית, שאין למעלה ממנה, נקראת "מנוחה". זהו פירוש "וחד חרוב": מצב של מנוחה.

קטע 2 • 51

לא שמות אלא שמות

5 והנה כתיב לכו חזו מפעלות אלקים¹⁵ אשר שם שמות בארץ ואמרז"ל אל תקרא שמות אלא שמות.¹⁶

והנה נאמר: "לכו חזו מפעלות ה', אשר שם שמות בארץ", וחז"ל אמרו: "אל תקרא שמות אלא שמות".

תהילים 46:9 מדבר על מפעלות ה', "אשר שם שמות בארץ". חז"ל קוראים את המילה "שמות", כדי ללמד שלשם יש השפעה.

והענין כי הנה בחי' שמות הוא ענין חד חרוב דהיינו בחינת מנוחה סוף ותכלית כל העליות ואעפ"כ כל זה הוא

העניין הוא שמדרגת שמות היא עניין "חד חרוב", כלומר בחינת המנוחה, הסוף והתכלית של כל העליות. ואף על פי כן, כל זה הוא

אדמו"ר הזקן מזהה את ה"שמות" עם "חד חרוב" — המנוחה שהיא הסוף והשיא של כל העליות. ואף על פי כן, גם שיא זה נקרא רק "שמות".

רק בחי' שמות¹⁷ שאין זה אלא מבחי' שמו מדת מלכותו ית' כמאמר יחיד חי העולמים מלך כו'.

רק בחינת שמות, שהרי אין זה אלא מבחינת שמו, מידת מלכותו יתברך, כמאמר: "יחיד, חי העולמים, מלך" וכו'.

שם אינו עצמותו של מי שהוא נקרא על שמו, אלא האופן שבו קוראים לו ומכירים אותו. כך גם כל זה נובע רק משמו של ה', ממידת מלכותו וממלכתו על העולמות, כפי שמבטאות המילים "יחיד, חי העולמים, מלך".

כלומר שהוא יחיד ומיוחד לבדו כמו קודם שנברא העולם שאינו בגדר עלמין כלל ומה שהוא חי העולמים

כלומר, הוא יחיד ומיוחד לבדו, כפי שהיה קודם שנברא העולם, ואין הוא בגדר עולמות כלל; ואשר לכך שהוא "חי העולמים",

הי מצד עצמו יחיד ולבדו, כפי שהיה קודם הבריאה; עולמות אינם שייכים לגדרו כלל. לכן יש להסביר מה פירוש הדבר שהוא גם "חי העולמים".

הנה החיות המתפשט בעולמות אינו אלא בבחי' מלך ומלכותך מלכות כל עולמים¹⁸ כתיב שכל העליות וכל העולמות עד רום המעלות בכל שמיטה ושמיטה וכמה שמיטין ויובלות כו'

הרי החיות המתפשטת בעולמות היא רק בבחינת "מלך". ונאמר: "מלכותך מלכות כל עולמים"; שכן כל העליות וכל העולמות, עד רום המעלות, בכל שמיטה ושמיטה, ובכמה שמיטות ויובלות וכו',

החיות המתפשטת בעולמות נובעת רק מבחינת "מלך", כפי שנאמר בתהילים 145:13: "מלכותך מלכות כל עולמים". כל העולמות והעליות, בכל מחזור קוסמי ולאורך מחזורים ויובלות רבים, כלולים באותה מידה.

הן הם רק בחי' מלכותו ית' שמתענגים ונהנין מזיו השכינה¹⁹ ובעונג זה יש כמה מדרגות ועליות עד רום המעלות וכל זה הוא

הם רק בחינת מלכותו יתברך, ובה הם מתענגים ונהנים מזיו השכינה. בעונג זה יש מדרגות רבות, עד רום המעלות; וכל זה הוא

כל העליות הללו הן עונג הנשמות מזיו השכינה, שחרם של הצדיקים בעולם הבא. לעונג הזה מדרגות רבות, והוא עולה למעלות גבוהות ביותר; ובכל זאת, הוא שייך רק למלכותו.

רק התפשטות זיו כבוד מלכותו ית' אבל בו ית' בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה כלל:

רק התפשטות זיו כבוד מלכותו יתברך. אבל בו יתברך, בכבודו ובעצמו, אין מחשבה תופסת כלל.

כל זה אינו אלא התפשטות זיו מלכותו. בהי עצמו, בעצמותו, אין מחשבה יכולה לתפוס כלל.

קטע 3 • 61-8

תענוג ורצון

6 והנה בחיי ענג זה בכללו הוא בחיי למחר לקבל שכרם ובהיום לעשותם^{20,21} הוא בחיי התפשטות הרצון שהרצון הוא חיצוניות עונג כנודע²² בחוש שכל דבר שיש בו תענוג לזה נוטה הרצון.

והנה, בחינת התענוג הזאת בכללותה היא בחינת "מחר לקבל שכרם"; ואילו "היום לעשותם" היא בחינת התפשטות הרצון. הרצון הוא החיצוניות של התענוג, כפי שמוכר לנו מניסיון: הרצון נמשך אל כל דבר שיש בו תענוג.

חז"ל דורשים את הפסוק "היום לעשותם" (דברים ז, יא) כך: "היום לעשותם, ומחר לקבל שכרם". התענוג של הנשמות שתואר כאן הוא "מחר" – השכר; ואילו "היום", קיום המצוות, הוא התפשטות של רצון ה'. הרצון הוא הצד החיצוני של התענוג, כפי שאנו רואים מניסיון: אדם רוצה תמיד את מה שמסב לו הנאה.

והיינו התפשטות רצונו וחכמתו ית' בתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן²³ שהם תרי"ך עמודי אור²⁴ הנמשכים מעונג העליון.

כלומר, רצונו וחכמתו ית' מתפשטים בתרי"ג מצוות התורה ובשבע מצוות דרבנן, שהן שש מאות ועשרים עמודי אור הנמשכים מן התענוג העליון.

רצונו וחכמתו של ה' מתפשטים בתרי"ג מצוות התורה ובשבע המצוות מדברי חכמים. יחד הן מונות שש מאות ועשרים – "עמודי האור" הנמשכים מן התענוג העליון; המספר 620 הוא הגימטריה של כתר, ה"כתר".

וכל מצות צריכות כוונת הלב²⁵ שהוא נקודת פנימיות הרצון שבלב לדבקה בו ית' על ידי מצותיו כמאמר אשר קדשנו במצותיו.

כל המצוות צריכות כוונת הלב, שהיא הנקודה הפנימית של הרצון שבלב: להידבק בו ית' באמצעות מצוותיו, כמאמר הברכה: "אשר קדשנו במצוותיו".

המצוות דורשות כוונת הלב – הנקודה הפנימית של הרצון שבלב, שמטרתה להידבק בה' באמצעות מצוותיו. נוסח הברכה על המצווה, "אשר קדשנו במצוותיו", מבטא את הקשר הזה.

7 והנה כמו שיש בעונג עילוי אחר עילוי עד רום המעלות כך ברצון נקודה פנימית הלב עומקא דלבא הנקרא בשם כנסת ישראל

קעת, כשם שבתענוג יש עלייה אחר עלייה, עד לרום המעלות, כך גם ברצון – הנקודה הפנימית שבלב, עומק הלב (עומקא דליבא), הנקראת בשם כנסת ישראל,

כשם שהתענוג של הנשמות עולה מדרגה לדרגה, כך גם הרצון. הרצון שעליו מדובר כאן הוא הנקודה הפנימית שבלב, "עומק הלב", הנקראת כנסת ישראל.

כמ"ש במ"א יש ג"כ עילוי אחר עילוי עד שיהיה גלוי הרצון הנמשך למטה בנפש בעומקא דלבא בבחי' מאד מאד עד רום המעלות להיות בבחי' מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי.^{26, 27}

כפי שמבואר במקום אחר, יש גם כאן עלייה אחר עלייה, עד שגילוי הרצון הנמשך למטה אל תוך הנפש, בעומק הלב, יהיה בבחינת "מאד מאד", עד לרום המעלות, ויגיע לבחינת "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ; כלה שארי ולבבי".

הרצון הנמשך אל תוך הנפש יכול להתעצם עד שיהיה בבחינת "מאד מאד", עד לרום המעלות. הוא מגיע לזעקת המשורר: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ; כלה שארי ולבבי" (תהלים עג, כה-כו).

8 ובארץ הוא בחי' שמות בארץ²⁸ שלא יהיה חפץ זה בתערובות עם עמך רק אליו לבדו ית' כלתה נפשי ולבבי.

"על הארץ" היא בחינת "שמות בארץ": שהרצון הזה לא יהיה מעורב בדבר כלשהו לצד "עמך", אלא יהיה מכוון רק אליו לבדו, יתברך: "כלתה נפשי ולבבי".

"על הארץ" שבפסוק נקרא על פי "שמות בארץ" שבתהילים מו, ט — עולם המלכות ותענוגיה. "ועמך לא חפצתי בארץ" פירושו שאין בנפשו של האדם רצון מעורב לדבר נוסף לצד ה'; רצונה הוא רק בו לבדו, עד ש"כלתה נפשי ולבבי".

וזהו יפה שעה אחת²⁹ בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי עולם הבא³⁰ שכל חיי העולם הבא וזהו [פירוש] "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". שהרי כל חיי העולם הבא בכך מתבארת המשנה באבות: "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא".

שהם עליות עד אין קץ בבחי' עונג עליון להתענג בהוי"ה וליהנות מזיו השכינה שהיא בחי' מלך בלבד מבחינת שמות בארץ

שהם עליות שאין להן קץ בבחינת תענוג עליון, להתענג בהוי"ה וליהנות מזיו השכינה, שהיא בחינת "מלך" בלבד, מבחינת "שמות בארץ";

כל חיי העולם הבא הם עליות שאין להן קץ בתענוג העליון ובהנאה מזיו השכינה. השכינה היא רק בחינת "מלך" — "שמות בארץ".

אבל תשובה ומעשים טובים שעיקר התשובה הוא בנקודת פנימיות הלב מעומקא דלבא מפנימיות הלב היא מלובשת במעשים טובים

אבל תשובה ומעשים טובים — שהרי עיקר התשובה הוא בנקודת פנימיות הלב, מעומק הלב, מפנימיות הלב — מתלבשים במעשים טובים,

לעומת זאת, התשובה באה מהנקודה הפנימית ומעומק הלב, והיא מתלבשת במעשים טובים.

שהם תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן שהן הן גלוי רצון העליון ב"ה הוא העולה למעלה מעלה מבחי' העונג כי העונג הבא לנשמות הוא ע"י התלבשות בהשגת הנשמה שתהא הנשמה מתענגת לפי השגתה שהם תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן, והן עצמן גילוי רצון העליון ברוך הוא; והוא העולה למעלה מעלה מבחינת התענוג. שכן התענוג המגיע לנשמות בא באמצעות התלבשות בהשגת הנשמה, כך שהנשמה מתענגת לפי מידת השגתה;

המעשים הטובים הם תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן, והם עצמם גילוי הרצון העליון, ולכן הם מגיעים למעלה מן התענוג. התענוג מגיע לנשמה רק כשהוא מתלבש בהשגתה, ולכן כל נשמה מתענגת לפי מה שהיא משיגה.

אבל הרצון הוא למעלה מההשגה שהוא בבחי' גולגלתא דחפ"א על מוחא וכמ"ש במ"א על פסוק אשת חיל עטרת בעלה.^{31,32}

אבל הרצון הוא למעלה מן ההשגה, והוא בבחינת גולגלתא החופה על המוח, כפי שנתבאר במקום אחר על הפסוק "אשת חיל עטרת בעלה".

הרצון, לעומת זאת, למעלה מן ההשגה, בדומה לגולגלתא — הגולגולת החופה על המוח. אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "אשת חיל עטרת בעלה" (משלי יב, ד); בהערת קה"ת מצוין איגרת הקודש כט.

קטע 4 • 91

לפני המלך

9 וזהו ובכואה לפני המלך³³ היא עליית כנסת ישראל לפני בחי' המלך ולמעלה הימנו בהתעלות הרצון לדבקה בו ית' בכבודו ובעצמו למעלה מעלה מבחי' שמו ומלכותו. ואזי אמר עם הספר ישוב מחשבתו וגו'.

וזהו [פירוש] "וכאשר באה לפני המלך": עליית כנסת ישראל לפני בחינת "המלך" ולמעלה ממנה, כשהרצון מתעלה כדי להידבק בו יתברך, בכבודו ובעצמו, למעלה הרבה מבחינת שמו ומלכותו. ואז "אמר עם הספר: מחשבתו תשוב" וגו'.

כעת הפסוק נקרא כך: "כאשר באה לפני המלך" היא עלייתה של כנסת ישראל, הרצון הפנימי של ישראל, אל בחינת "המלך" ולמעלה ממנה, כשהרצון מתעלה כדי להידבק בה' עצמו, מעבר לשמו ומלכותו. ואז "אמר עם הספר": המזימה הרעה שבה אל ראשו של מי שתכנן אותה.

קטע 5 • 101-12

בירור במחשבה

10 וביאור הענין כי הנה כל עבודת האדם בעוה"ז הוא לברר הטוב מהרע ויש בירור אחר בירור³⁴ עד רום המעלות.

ביאור הענין: כל עבודתו של האדם בעולם הזה היא לברר את הטוב מן הרע, ויש בירור אחר בירור, עד לרום המדרגות.

המאמר מסביר קצת כיצד העלייה הזאת הופכת את הרע. כל עבודתו של האדם בעולם הזה היא בירור — סינון הטוב מתוך הרע — ויש בירורים ההולכים ועולים למדרגות גבוהות יותר ויותר.

הבירור הוא ע"י חכמה כח מ"ה [מה] שהוא בחי' הביטול וליכלל אליו ית' והוא לפני המלך הבירור נעשה באמצעות חכמה, כוח מ"ה, שהיא בחינת הביטול: להתבטל ולהיכלל בו יתברך. וזהו "לפני המלך", הבירור נעשה באמצעות חכמה, שאפשר לקרוא את אותיותיה "כוח מ"ה" — הכוח של "מה": הביטול של מי שרואה את עצמו כאין ונבלע בה'. זהו "לפני המלך".

כי בחי' מלך הוא בבחי' העולם לשון העלם והסתר פנים להיות כמה צמצומים רבים ועצומים שיהיה בחי' עם לשון עוממות דברים זרים ונפרדים כו'.

כי בחינת "מלך" שייכת לבחינת העולם — מילה הקשורה להעלם ולהסתר פנים — באמצעות צמצומים רבים ועצומים, כדי שתהיה בחינת "עם", מילה הקשורה לעמימות: דברים זרים ונפרדים וכו'.

בחינת "מלך" שייכת לעולם, מילה הקשורה להעלם: פני ה' מוסתרים באמצעות צמצומים רבים ועצומים, כדי שתהיה בחינת "עם", מילה הקשורה לעמימות — כלומר, ישויות שמרגישות זרות ונפרדות.

כי אין מלך בלא עם³⁵ ובחי' חכמה הוא כח מ"ה [מה] דהיינו להעלות מעלמא דפרודא לקשר ולייחד אליו ית' בבחי' בטול אליו לבדו.

כי אין מלך בלא עם. ובחינת חכמה היא כוח מ"ה, כלומר להעלות [דברים] מעלמא דפרודא, עולם הפירוד, ולקשור ולאחד [אותם] עמו יתברך, בביטול אליו לבדו.

"אין מלך בלא עם": המלכות זקוקה לנתינים שמרגישים נפרדים. חכמה, כוח מ"ה, מעלה דברים מעולם הפירוד וקושרת אותם לה' בביטול אליו לבדו.

11 והנה הבירור הוא במחשבה כמו שנראה בחוש בגשמיות שכאשר יפול לאדם איזה ענין הוא חושב ומהרהר בו ואת הטוב יקבל

והנה הבירור נעשה במחשבה, כפי שניתן לראות בבירור גם בעניינים גשמיים: כשעולה לאדם עניין כלשהו, הוא חושב ומהרהר בו, ואת הטוב הוא מקבל,

הבירור נעשה במחשבה, כפי שכל אחד יכול לראות: כשעניין כלשהו עולה על הפרק, האדם חושב עליו ומקבל את הטוב שבו.

ונקלט במוחו ומחשבתו להיות גומר כך בדעתו שיקום הדבר ויהיה כך בפועל ממש ואת הרע דוחה לחוץ ובחיי מחשבה הוא נקרא ספר בחיי צירופי אותיות.

והוא נקלט במוחו ובמחשבתו, עד שהוא מגיע להחלטה בדעתו שהדבר יתקיים ויהיה כך בפועל ממש; ואת הרע הוא דוחה החוצה. בחינת המחשבה נקראת "ספר", בחינת צירופי אותיות.

הטוב נקלט במוחו עד שהוא מחליט שהדבר אכן יתקיים בפועל, ואילו את הרע הוא דוחה. המחשבה נקראת "ספר", כלומר ספר, מפני שהיא מורכבת מצירופי אותיות.

12 והנה באתערותא דלתתא בכואה לפני המלך בבחי' חכמה ובבחי' בירור כנ"ל. אזי אתעדלי' [אתערותא

דלעילא] להיות אמר עם הספר שיהיה בירור בחיי חכמה במחשבה העליונה בחיי ספר

כעת, בעקבות אתערותא דלתתא — "כאשר באה לפני המלך", בבחינת חכמה ובבחינת בירור, כאמור לעיל — באה אתערותא דלעילא, כדי שיהיה "אמר עם הספר": שיתבררו בבחינת חכמה שבמחשבה העליונה, בבחינת הספר,

כאשר מתרחשת אתערותא דלתתא — "כאשר באה לפני המלך", עליית כנסת ישראל באמצעות חכמה ובירור — באה בעקבותיה אתערותא דלעילא: "אמר עם הספר". הבירור מתרחש אז במחשבה העליונה, ב"ספר" של צירופי האותיות למעלה.

צירופי אותיות שידחה הרע לחוץ ופסולת וסיגים שלוחי הדין והקטרוג המעכבים ומונעים את האדם בעבודת ה' מבית ומבחוץ בגשמיות ורוחניות וישוב מחשבתו הרעה על ראשו.³⁶

צירופי אותיות, כך שהרע יידחה החוצה, וכן הפסולת והסיגים — שלוחי הדין והקטרוג המעכבים את האדם ומונעים ממנו לעבוד את ה', מבפנים ומבחוץ, בעניינים גשמיים ורוחניים — ו"מחשבתו הרעה תשוב על ראשו".

הבירור העליון הזה דוחה את הרע החוצה: את הפסולת והסיגים, שלוחי הדין והקטרוג המעכבים את האדם בעבודת ה', מבפנים ומבחוץ, בעניינים גשמיים ורוחניים. אז "מחשבתו הרעה חוזרת על ראשו", כפי שקרה להמן.

קטע 6 • 131-16

העלאה כדי להשליך החוצה

13 ובירורם הוא ע"י העלאתם לבחי" מחשבה העליונה דייקא שעלייה זו גורמת להם הירידה והדחיה לחוץ

כי

בירורם נעשה דווקא באמצעות העלאתם לבחינת המחשבה העליונה; שכן העלייה הזאת מביאה עליהם ירידה ודחיה החוצה. כי

הכוחות המעכבים מתבררים דווקא כשהם מועלים לבחינת המחשבה העליונה: העלייה עצמה גורמת לירידתם ולדחייתם החוצה.

הנה בהיותם למטה אין תופסין מקום כלל שממית בידיים תתפש³⁷ וגו'. והם כמשל השמרים שהם ביינ.

כשהם למטה, אין הם תופסים מקום כלל: "שממית בידיים תיתפס" וגו'. והם דומים לשמרים שביין.

למטה הם אינם תופסים מקום כלל, כמו השממית שבמשלי ל', כ"ח, שאפשר לתפוס ביד; והפסוק ממשיך: "והיא בהיכלי מלך". הם דומים לשמרים שביין.

14 וכמ"ש ויגר מזה³⁸ אך שמריה ימצו וגו' שהם הם בחי" שמרים שכשהם למטה כך יפה להם.

וכמו שכתוב: "ויגר מזה אך שמריה ימצו" וגו', שכן הם עצמם בחינת השמרים; כשהם למטה, טוב להם כך.

בתהילים ע"ה, ט נאמר על כוס שביד ה', שממנה הוא מוזג, ושמריה ימצו כל רשעי הארץ. כוחות הרע הם אותם שמרים, ומקומם בתחתית הכוס הולם אותם.

וזו היא הסיבה שכל הרשעים מגביהים את עצמם קודם מפלתם וכמו שהיה בהמן שגדלו ונשאו על כל השרים וגו'.

וזו הסיבה שכל הרשעים מגביהים את עצמם לפני מפלתם, כפי שהיה אצל המן, "אשר [המלך] הגדיל ונשא אותו מעל כל השרים" וגו'.

זו הסיבה שהרשעים מרוממים את עצמם לפני נפילתם, כפי שמסופר במגילה על המן, שהמלך הגדיל אותו ורומם אותו מעל כל השרים.

15 וכמ"ש לפני שבר גאון. והיינו דכתיב אם תגביה כנשר³⁹ וגו' משם אורידך נאום ה' משם דייקא

כמו שכתוב: "לפני שבר גאון". וזהו שכתוב: "אם תגביה כנשר וגו', משם אורידך נאום ה'" — "משם" דווקא.

משלי טז, יח: "לפני שבר גאון", ועובדיה א, ד: "אם תגביה כנשר... משם אורידך נאום ה'", מבטאים את אותה נקודה. אדמו"ר הזקן מדגיש את המילים "משם": הגובה עצמו הוא הגורם לנפילה.

שהגבהתם ועלייתם למעלה היא הגורמת השפלתם ומפלתם⁴⁰ לפי שלא יוכלו לעמוד במקום גבוה ומדרגה העליונה בחיי ספר לפיכך ימחו מספר חיים⁴¹ כתיב.

שהרי הגבהתם ועלייתם למעלה הן הגורמות להשפלתם ולמפלתם, מפני שאינם יכולים לעמוד במקום גבוה ובמדרגה העליונה, בחינת ספר. לכן נאמר: "ימחו מספר חיים".

עלייתם היא שגורמת למפלתם, משום שאינם יכולים להתקיים במקום גבוה, בבחינת ספר, הספר העליון. לכן נאמר בתהלים סט, כט: "ימחו מספר חיים" — הם נמחים מן הספר.

משא"כ כשהם למטה אין תופסין מקום כלל כמשל צואה כשהיא בבית הכסא ובאשפה שם מקומה הראוי לה משא"כ כשמכניסין אותה לבית דוחין אותה לחוץ.

אבל כשהם למטה, אינם תופסים מקום כלל, כפי שממחישה הדוגמה של צואה: כשהיא בבית הכיסא ובאשפה, זהו מקומה הראוי; אך כשמכניסים אותה לבית, דוחקים אותה החוצה.

אבל למטה הם אינם תופסים מקום, כמו צואה שבבית הכיסא או באשפה נמצאת במקומה הראוי. רק כשמכניסים אותה לבית משליכים אותה החוצה.

16 והנה התעלותם לבחי ספר ומחשבה עליונה הוא אחרי התעלות כנס"י [כנסת ישראל] שהוא בחי נקודת פנימיות הלב לבחי ומדרגת לפני המלך

והנה, העלאתם למדרגת ספר ומחשבה עליונה באה לאחר עליית כנסת ישראל, שהיא נקודת פנימיות הלב, למדרגת "לפני המלך";

כוחות הרע יכולים לעלות אל ה"ספר" העליון רק לאחר שכנסת ישראל, הנקודה הפנימית של הלב, עלתה בעצמה למדרגת "לפני המלך".

משא"כ כשהיא למטה וצריכה היא בעצמה להתברר עדיין אי אפשר להיות ברור אחר במדרגת השמרים.

אבל כשהיא למטה ועדיין צריכה בעצמה להתברר, עדיין אין אפשרות לבירור נוסף, במדרגת השמרים.

כל עוד הנקודה הפנימית הזאת נמצאת למטה ועדיין צריכה בעצמה להתברר, לא יכול להתרחש בירור נוסף של השמרים.

קטע 7 • 17

בתוך כל אדם

17 וככה הוא ממש בנפש הבהמית⁴² שבכל אדם בפרטות אי אפשר להתברר דהיינו להפריד הרע שבה

מהטוב ולהפך הטוב שבה מחשוכא לאורה כו'

וכך ממש הוא גם בנפש הבהמית של כל אדם ואדם: אי אפשר לברר אותה — כלומר, להפריד את הרע שבה מן הטוב, ולהפוך את הטוב שבה מחושך לאור וכו',

כך הדבר גם בתוך כל אדם ואדם: אי אפשר לברר את הנפש הבהמית, להפריד את הרע שבה מן הטוב ולהפוך את הטוב שבה מחושך לאור, עד שיתקיים התנאי המתבאר בהמשך.

לסטרא דקדושה אם לא שתתברר תחלה נפש האלהית ותתעלה למעלה מעלה ע"י בירור לבושי דקדושה שהם מחשבה דבור ומעשה המתבררים ע"י עסק התורה ומצותיה שהם התפשטות והשתלשלות רצון העליון ב"ה.

לצד הקדושה — אלא אם כן נפש האלקית תתברר תחילה ותתעלה מעלה מעלה, באמצעות בירור לבושי הקדושה, שהם מחשבה, דיבור ומעשה. לבושים אלה מתבררים באמצעות העיסוק בתורה ובמצוותיה, שהן התפשטות והשתלשלות של הרצון העליון, ברוך הוא.

אפשר לברר את הנפש הבהמית רק לאחר שנפש האלקית עצמה מתבררת תחילה ומתעלה, על ידי בירור לבושיה הקדושים — מחשבה, דיבור ומעשה. לבושים אלה מתבררים באמצעות לימוד התורה וקיום המצוות, שהן המשכת הרצון העליון.

וזהו והיתה נפש אדני צרורה⁴³ בצרור החיים את ה' וגו' הוא רצון העליון המלביש הנפש ומעלה אותה למעלה מעלה לבחינת גלגלתא כנ"ל. וכמ"ש במ"א ע"פ שאו את ראש⁴⁴ כל עדת בני ישראל וגו' לגלגלתם⁴⁵ וגו':

וזהו [פירוש] "נפש אדוני תהיה צרורה בצרור החיים עם ה'" וכו': זהו הרצון העליון, המתלבש בנפש ומעלה אותה מעלה מעלה, לבחינת גלגלתא, כנזכר לעיל. וכפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "הרימו את ראש כל עדת בני ישראל" וכו', "לגולגולותם" וכו'.

ברכתה של אביגיל לדוד, "נפש אדוני תהיה צרורה בצרור החיים עם ה'" (שמואל א' 25:29), רומזת לעניין זה: הרצון העליון מתלבש בנפש ומעלה אותה לבחינת גלגלתא, "גולגולת" שלמעלה מן השכל. אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק "הרימו את ראש... לגולגולותם" (במדבר 1:2), שלפי הערת קה"ת נדפס בלקוטי תורה, במדבר 1a.

בעבודה

אין לכוון לתענוג רוחני או לשכר, אפילו לזה של גן עדן, אלא לרצות את ה' עצמו מעומק הלב, ככתוב: "ועמך לא חפצתי בארץ", ולבטא את הרצון הזה בתשובה ובמצוות, שהן רצונו. תחילה צריכה לבוא העלייה של האדם עצמו: הנפש האלקית מתבררת באמצעות תורה ומצוות במחשבה, דיבור ומעשה, ואז אפשר לברר ולהרחיק את הנפש הבהמית ואת המכשולים מבפנים ומבחוץ.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שגם האלף השביעי, המנוחה שמעבר לכל העליות, הוא רק "שמות", שמותיו של ה'?
2. כיצד ההבדל בין רצון לתענוג מסביר מדוע יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא?
3. מדוע הנשמה צריכה לשכוח את מדרגתה הקודמת בנהר של אש לפני שתוכל להיכלל במדרגה גבוהה יותר?
4. מדוע העלאת הרע למקום גבוה מביאה לנפילתו, וכיצד ממחישים זאת משקעי הכוס והמזן?
5. מדוע אפשר לברר את הנפש הבהמית רק לאחר שהנפש האלקית התבררה והתרוממה תחילה?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 ובכּוואה לפני המלך

ההערה מתעדת נוסח נוסף של המאמר: הנחה שכתב אדמו"ר האמצעי, שנדפס בין מאמרי אדמו"ר הזקן משנת תקס"ה, ובאותו כרך נדפס גם ביאור להנחה.

הערות קה"ת

הנחת אדה"א בספה"מ תקס"ה ע' שצח, וביאור נדפס שם ע' תה. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. אוה"ת מג"א ע' קפח. מאמר אדה"א נ"ך ע' תסה מיוסד על מאמר זה. בלקו"ת בהעלותך לג, ד מציין לד"ה זה בענין שבח"י הרצון יש בו התלכשות התענוג.

2 ובכּוואה לפני המלך

המגילה מסכמת את סופה של מזימת המן: כשאסתר באה לפני המלך, הוא ציווה בצו כתוב שהמזימה הרעה שהגה המן נגד היהודים תשוב על ראשו שלו. המאמר כולו הוא ביאור לפסוק זה.

Esther 9:25 אסתר ט' כ"ה

וּבְכֹאֵה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עַם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֲשֻׁבְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר־חָשַׁב עַל־הַיְּהוּדִים עַל־רָאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ:

but when ashe came before the king, he commanded by letters that his wicked device, which he had devised against the Jews, should return upon his own head; and that he and his sons should be hanged on the gallows

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

אסתר ט, כה.

3 שית אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב

רב קטינא אומר שהעולם מתקיים ששת אלפים שנה, וחרב במשך אלף [שנה]; ברייתא שם משווה זאת לשנת השמיטה. בהערות קה"ת מצוין גם מסכת עבודה זרה ט ע"א, שבה ברייתא מדברת אף היא על ששת אלפי שנות העולם.

Rosh Hashanah 31a:8-9 ראש השנה ל"א א:ח-ט'

וְקִמְצִיגִי בְּדָרְבִּי קְטִינָא, דְּאָמַר רַב קְטִינָא: שִׁיתָא אֲלֵפֵי שָׁנִי הוּהּ עֲלֵמָא וְחַד חֲרֻב, שְׁנַאָמַר: "וְנִשְׁגַּב הִי לְבִדּוֹ בְּיוֹם הַהוּא". אָמַר אַבְי: תְּרִי חֲרֻב, שְׁנַאָמַר: "יְחִינּוּ מִיּוֹמִים". בְּמוֹסְפֵי דְשַׁבְּתָא מָה הָיוּ אוֹמְרִים? אָמַר רַב עֲנָן בְּרַבִּי אָמַר רַב: "הָיוּ לָהּ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Sanhedrin 97a:12 סנהדרין צ"ז א:י"ב

אָמַר רַב קְטִינָא: שִׁיתָא אֲלֵפֵי שָׁנִי הָיוּ עֲלֵמָא, וְחַד חֲרֻב, שְׁנַאָמַר: "וְנִשְׁגַּב הִי לְבִדּוֹ בְּיוֹם הַהוּא". אַבְי: אָמַר: תְּרִי חֲרֻב, שְׁנַאָמַר: "יְחִינּוּ מִיּוֹמִים בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי קָמְנוּ וְנִחַזְהָ לְפָנָיו".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Avodah Zarah 9a עבודה זרה ט' א

הערות קה"ת

ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א. ע"ז ט, א. ראה לעיל עו, א ובמ"מ לשם.

4 וחד חרוב

בשני כרכי כתבי היד הללו נוספו המילים "פ"י חד חרוב" ("פירוש י'אלף

אחד חרוב") לאחר "וחד חרוב".

הערות קה"ת

בבון תניא-ברוק ובבון 2065 נוסף אח"כ: פ"י חד חרוב. בד"ה אלו דברים תרנ"א ע' קצד הקשה: "הלא אלף השביעי הוא יום שכולו שבת ואיך אומרים עליו וחד חרוב, והענין שהכוונה שיה"י חרוב מהלבושים דק"נ". ע"ש. בלקו"ת במדבר ד, ג מציין לכאן.

פסוקה 2

5 ילכו מחיל אל חיל

המזמור מתאר עולי רגל ההולכים "מחיל אל חיל" בדרכם להיראות לפני ה' בציון. המאמר מיישם זאת על עליית הנשמות מדרגה לדרגה.

Psalms 84:8 תהילים פ"ד:ח'

יִלְכּוּ מִחֵיל אֶל־חֵיל יִרְאֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן:

They go from strength to strength, every one of them appearing before G-d in Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

תהלים פד, ח. ראה לקו"ת פ' ואתחנן ט, א.

6 שו"ה ואח"כ — והנה ירידה צורך עלי היא

ההערה מפנה למאמר של אדמו"ר האמצעי הפותח במילים "אל תצרי", לעניין העיקרון שהירידה היא לצורך עלייה.

הערות קה"ת

ראה ד"ה אל תצר במאמרי אדה"א דברים ע' סד ואילך.

7 הגם שלא נזכר בספרים

ההערה מתייחסת למילים "אף על פי שלא נזכר בספרים", שאינן מופיעות בטקסט המודפס כאן. גם בליקוטי תורה נאמר כך: הספרים מוזכרים רק שתי מדרגות בגן עדן, התחתון והעליון, אך לאמיתו של דבר יש מדרגות רבות, זו למעלה מזו עד אין קץ, והן נרמזות ב"ילכו מחיל אל חיל"; "הספרים לא דיברו עליהן".

הערות קה"ת

וכ"ה בלקו"ת במדבר יח, א: אלא שהספרים לא דברו מהם.

פסוקה 3

8 בית הנשים שני

כל נערה הלכה אל המלך בערב, ובבוקר חזרה אל "בית הנשים השני". המאמר מפרש את הבית הראשון והשני כגן עדן התחתון וכגן עדן העליון.

Esther 2:14 אסתר ב':י"ד

בַּעֲרָב הָיָא בָּאָהּ וּבִבְקָרָהּ הָיָא שְׁכָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים שְׁנִי אֶל־יַד שַׁעֲשָׁנָה סְרִיס הַמֶּלֶךְ שִׁמְרַהּ הַפִּילִגְשִׁים לֹא־תָבוֹא עוֹד אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי אִם־חֶפְצָא בְּהַּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָהּ בְּשֵׁם:

In the evening she went, and on the morrow she returned into the second house of the women, to the custody of Shaashgaz, the king's chamberlain, who kept the concubines; she came into unto the king no more, except the king delighted in her, and she were called by name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

This is the gate of the L-RD; The righteous shall enter into it
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

15 לכו חזו מפעלות אלקים

המזמור קורא לכול לראות את מעשי ה', "אשר שם שמות בארץ". המאמר מתבסס על קריאת חז"ל את המילים האחרונות כ"שמות". בפסוק מופיע שם הוי'; כאן מופיע שם אלקים.

Psalms 46:9 תהילים מ"ו:ט'

לְכוּ-חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר-שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ:

Come, behold the works of the L-RD, Who hath made desolations in the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מו, ט.

16 א"ת שמות אלא שמות

הגמרא לומדת מפסוק זה שלשם יש השפעה: "אל תקרי שמות אלא שמות". אדמו"ר הזקן משתמש בקריאה זו כדי להראות שגם ה"שמות" של האלה השביעי היא עדיין רק "שמותיו" של ה'. בהערת קה"ת מובא גם הזוהר, vol. II, 4a.

Berakhot 7b:10-11 ברכות ז' ב:י"א

מָנָא לָן דְּשָׁמָא גְרִימ? אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר קָרָא: "לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ", אֵל תִּקְרִי "שְׁמוֹת" אֶלָּא "שְׁמוֹת". וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: קָשָׁה תִּרְבּוּת רָעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹתֵר מִמִּלְחָמָה גּוֹג וּמָגוֹג. שְׁנֵאמַר: "מִזְמֹר לְדָוִד בְּכַרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבֻשָׁלוֹם בְּנוֹ", וּכְתִיב בְּתַרְיָה: "ה' מָה רַבּוֹ צָרִי רַבִּים קָמִים עָלַי", וְאֵילוּ גְבִי מִלְחָמָה גּוֹג וּמָגוֹג, כְּתִיב: "לָמָּה רָגַשׁוּ גּוֹיִם וּלְאֻמִּים יִהְיֶה רִיב". וְאֵילוּ "מָה רַבּוֹ צָרִי" לֹא כְּתִיב.

Whence do we learn that the name of a person affects his life? R. Eleazar said : Because the Scriptures declare, "Come, behold the works of the L-rd, Who hath made sham-mot ['desolations'] in the earth" (Ps. xlv. 9). Read not sham-mot but shemot "names." R. Johanan also said in the name of R. Simeon b. Johai : More painful is filial impiety in a man's house than the wars of Gog and Magog; as it is said, "A Psalm of David, when he fled from Absalom his son" ... (ibid)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Zohar II, 4a זח"ב ד, א

הערת קה"ת

ברכות ז, ב. זח"ב ד, א. לקמן ק, ב. ובלקו"ת ויקרא ג, ג. ובדרך מצותיך קפח, א מציינים לכאן.

17 רק בחיי שמות

ההערה מפנה את הקורא ל-Or HaTorah on Devarim בעניין זה: כל העליות הן רק "שמות".

הערת קה"ת

ע' באוה"ת פ' דברים ע' ל.

18 ומלכותך מלכות כל עולמים

"מלכותך מלכות כל עולמים, וממשלתך בכל דור ודור". המאמר מפרש

9 ויש נהר די נור המפסיק

שם מסביר אדמו"ר הזקן שאפילו צדיק גמור הנכנס לגן עדן צריך לטבול בנהר של אש כדי להסיר את זיכרון העולם הזה, ושעליו לטבול שוב בנהר של אש אחר כשהוא עולה "מחיל אל חיל", כדי לשכוח אפילו את מה שהשיג בגן עדן התחתון והעליון. אם הדבר נחוץ רק כדי ליהנות מזיו השכינה, הוא מסיק, על אחת כמה וכמה שהוא נחוץ למי שבא להידבק בה' באמצעות התורה והתפילה.

הערת קה"ת

בסמן לעיל לא, א.

10 בחזונו של דניאל יוצא נהר של אש מלפני הכיסא האלוקי. המאמר מפרש אותו כנהר שבו הנשמה טובלת בין שלב אחד של עלייה למשנהו.

Daniel 7:10 דניאל ז':

נָהָר דִּי־נֹר נִגַּד וְנִפְקַד מִן־קִדְמוּהִי אֶלְף אֶלְפִין יִשְׁמְשׁוּנָה וְרַבּוֹן רַבּוֹן קִדְמוּהִי יְקוּמוּן דִּינָא יִתְבּ וְסִפְרִין כְּתִיחוּ:

A fiery stream issued And came forth from before him; thousand thousands ministered unto him, And ten thousand times ten thousand stood before him; The judgment was set, And the books were opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

11 ובוזה הנערה באה אל המלך

במגילה נאמר: "ובוזה הנערה באה אל המלך": כל מה שביקשה ניתן לה לקחת מבית הנשים אל בית המלך. אדמו"ר הזקן מפרש את המילה "בוזה" כעמוד שדרכו הנשמות עוברות מעולם לעולם.

Esther 2:13 אסתר ב':י"ג

וּבּוּזָה הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל־אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנָּתֵן לָהּ לְבֹא עִמָּה מִבֵּית הַנָּשִׁים עַד־בֵּית הַמֶּלֶךְ:

when then the maiden came unto the king, whatsoever she desired was given her to go with her out of the house of the women unto the king's house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ב, יג.

12 ובוזה הוא העמוד

שם, בתחילת המאמר על "ובוזה הנערה באה", מוסבר ש"ובוזה" הוא העמוד שבין גן עדן התחתון לגן עדן העליון, שבו ועל ידו הנשמות עולות מזה לזה. העמוד הוא בחינת ביטול, שכן שום עלייה אינה יכולה לבוא בלי ביטול תחילה, המכשיר את הנשמה להיות כלי לקבל.

הערת קה"ת

ראה להלן ק, ב.

13 נכללות הנשמות להיות בבחי' ביטול

ההערה מפנה לשם בעניין התכללות הנשמות במצב של ביטול בעת עלייתן.

הערת קה"ת

ראה תו"ח פ' חיי שרה ד"ה והאיש משתאה ס"י.

14 זה השער לה'

"זה השער לה', צדיקים יבואו בו". המילה "זה" קושרת את הפסוק ל"ובוזה הנערה באה" — לעליית הנשמות.

Psalms 118:20 תהילים קי"ח:כ'

זֶה־הַשַּׁעַר לַה' צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ:

22 שהרצון הוא חיצוניות עונג כנודע

לפי ההערה, ההבדל בין רצון לתענוג מוסבר שם בהרחבה.

הערת קה"ת

ההפרש בין רצון לעונג נתבאר בארוכה במאמרי אדה"א נ"ך ע' תפ, ונעתק בסה"מ תרס"ו ע' סג ואילך עם הוספות.

23 בתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן

בי"ב מסביר אדמו"ר הזקן שתרי"ג מצוות התורה ושבע המצוות מדברי חכמים הן 620 עמודי אור, כמניין כתר. הן נמשכות מן הגולגלתא — בחינת הכתר המתווכת בין המאציל לנאצל — ולכן באמצעותן אפשר להמשיך את עצמותו ממש, כשם שאדם מחבק אדם אחר באמצעות גופו. גם כי"ב (Lech Lecha) 11c וב"ב (Toldos) 19d עמודי האור הם בחינת כתר, שורש התורה שלמעלה מן החכמה שממנה היא נמשכת.

הערת קה"ת

פרדס שער ח' פ"ג. וראה לעיל י', ב. יא, ג. יט, ד. ובכ"מ.

24 תר"ך עמודי אור

הפרדס מביא מסורת שלפיה בספירת כתר יש ת"ר ועשרים עמודי אור, כמניין כתר. המאמר מזהה אותם עם תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן.

Pardes Rimmonim 8:5-6 פרדס רמונים ח':ה-ו'

... ונ"ל כי נכנסו בזה בראותם כי גדולה קודמת לגבורה והוא החסד והלובן ואחר הגדולה נאצלה הגבורה והיא דין ואודם ואחר כך נאצל תפארת העומד בין שניהם להכריע בין האודם והלובן והוא גוון אודם ולובן מעורב. ר"ל כי כענין ג' אלה כן דרך שלשה הראשונות כי ג' הראשונות הם שרשים וג' אבות ענפים להם ומן הענפים נדון להשרשים. ולכן אמרו שהכתר הראשון לאצילות הוא הזקן והלבן ולכן נקרא עתיק יומין שהוא כח הלובן והוא כנגד הגדולה והנמשך אחריו שהוא החכמה הוא כנגד הגבורה והיא אדומה. כי כמו שאחר הלובן חסד ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

25 מצות צריכות כוונת הלב

הגמרא מסיקה מלשון המשנה "אם כיוון לבו" שמצוות צריכות כוונה. הערת קה"ת מצטטת גם את הזוהר, vol. III, 306b.

Berakhot 13a:22-25 ברכות י"ג א:כ"ב-כ"ה

גמי' שמע מינה מצות צריכות כוונה. מאי "אם כוון לבו" — לקרות. לקרות?! והא קא קרי! בקורא להגיה. תנו רבנן: קריאת שמע ככתבה, דברי רבי. ורבנן אמרי: בכל לשון.

GEMARA Is the conclusion to be drawn [from the opening sentence of the Mishnah] that the performance of the commandments requires Kawwanah? No; for] what means If he directed his heart to read? Just to read [in the Torah for the sake of study]. But he was reading! [It is to differentiate him] from one who is reading [the Torah] for the purpose of correcting. Our Rabbis have taught: The Shema' must be read as it is written: These are the words of Rabbi; but the Sages ... say

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יג, א. זח"ג שו, ב.

זאת כך שכל העולמות, גבוהים ככל שיהיו, שייכים למלכותו של ה'.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלִכּוּתְךָ מְלִכּוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

19 ונהנין מזיו השכינה

הגמרא מלמדת שבעולם הבא אין אכילה ושתייה; הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה. המאמר מציב את כל הדברים האלה בתוך מלכותו של ה'.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א:י"ב

מִרְגְּלָא כְּפֻמְיָה דְּרַב: לֹא כְּעוֹלָם הוּא הָעוֹלָם הַכָּא. הָעוֹלָם הַכָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְ�תִיָּה וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׂא וּמִתֵּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא שְׁנָיָה וְלֹא תַּחְרוּת, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִין וְעֶטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִהְיִים מִזֵּי הַשְּׁכִינָה, שְׁנִיָּמַר: "וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did .eat and drink" (Exod. xxiv. II)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

6 פסקה

20 היום לעשותם

הפסוק מדבר על המצוות "אשר אנכי מצווך היום, לעשותם". המאמר קושר את ה"היום" הזה, את העשייה, להתפשטות רצונו של ה'.

Deuteronomy 7:11 דברים ז':י"א

וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם:

Thou shalt therefore keep the commandment, and the statutes, and the ordinances, which I command thee this day, to do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 למחר לקבל שכרם ובהיום לעשותם

רבי יהושע בן לוי דורש את הפסוק "אשר אנכי מצווך היום, לעשותם": היום לעשותם, ולמחר לקבל שכרם. המאמר מכנה את התענוג של הנשמות, שהוא השכר, "מחר", ואת קיום המצוות, שהוא התפשטות הרצון, "היום".

Eruvin 22a:5-6 עירובין כ"ב א:ה-ו'

וְהִינֵנוּ דְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַאי דְּכָתִיב "אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם", "הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם" — וְלֹא לְמָחָר לַעֲשׂוֹתָם, "הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם" — לְמָחָר לְקַבֵּל שְׂכָרָם. אָמַר רַבִּי חֲגִי, וַאֲיֵתִימָא רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי: מַאי דְּכָתִיב "אֶרְךָ אֲפִים"? "אֶרְךָ אֶף" מִבְּעֵי לְקָה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

26 מי לי בשמים . . כלה שארי ולבבי

המילים כאן מצטטות את Psalms 73:25. הקטע מופיע למטה.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בְשָׁמִים וְעִמָּךְ לֹא־חִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עג, כה. כו.

27 מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי

בעל המזמור מצהיר שאין לו איש בשמים, ושאינו חפץ בדבר בארץ מלבד ה', אף שבשרו ולבו כלים. המאמר רואה בכך את ההתעלות הגבוהה ביותר של הרצון — לרצות בה' לבדו.

Psalms 73:25-26 תהילים ע"ג:כ"ה-כ"ו

מִי־לִי בְשָׁמִים וְעִמָּךְ לֹא־חִפְצָתִי בָאָרֶץ: כָּלָה שְׁאָרִי וּלְבָבִי צוּר־לִבְבִי וְחֲלָקִי אֱלֹהִים לְעוֹלָם:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth. My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 שמות בארץ

"אשר שם שמות בארץ" — קוראים "שמות" כאילו כתוב "שמות": המאמר משתמש במילים "בארץ" כדי לכלול את כל התענוגים של העולם הבא ב"שמותיו" של ה'.

Psalms 46:9 תהילים מ"ו:ט'

לְכִרְחֹזוּ מִפְעֻלֹתַי הַזֵּה אֲשֶׁר־שָׁם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ:

Come, behold the works of the L-RD, Who hath made desolations in the earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 יפה שעה אחת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ד, יז.

30 יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי עולם הבא

המשנה מלמדת ששעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה טובה מכל חיי העולם הבא, ושעה אחת של קורת רוח בעולם הבא טובה מכל חיי העולם הזה. המאמר מסביר את החלק הראשון בכך שהרצון נעלה מן התענוג.

Pirkei Avot 4:17 משנה אבות ד:י"ז

הוא הִנֵּה אוֹמֵר, יִפֶּה שְׁעָה אַחַת בְּתִשְׁבּוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הָזֶה, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְיִפֶּה שְׁעָה אַחַת שֶׁל קוֹרַת רוּחַ בְּעוֹלָם הַבָּא, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הָזֶה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to

come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

31 וכמ"ש במ"א על פסוק אשת חיל עטרת בעלה

איגרת כט נפתחת בפסוק "אשת חיל עטרת בעלה" ושואלת מדוע ההלכות נקראות "כתר" התורה. היא מסבירה שהרצון העליון, שהוא החיצוניות והאחוריים של התענוג העליון, נקרא כתר עליון, ובו יש ת"ר ועשרים עמודי אור; הנשמה יכולה ליהנות מן האור הגנוז רק באמצעות לבוש.

הערת קה"ת

ראה אנה"ק ס"י כט.

32 אשת חיל עטרת בעלה

"אשת חיל עטרת בעלה". המאמר מפנה להסבר הדברים במקום אחר, שבו הכתר מסמל את הרצון העליון, שלמעלה מן השכל.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד'

אִשְׁת־חֵיל עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ וְכָרֶקֶב בְּעֶצְמוֹתָיו מִבִּישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 ובבואה לפני המלך

מילות הפתיחה של הפסוק, "כאשר באה לפני המלך", נקראות כעת כעליית כנסת ישראל למעלה ממדרגת "מלך"; המשך הפסוק, "מחשבתו תשוב", נובע מעלייה זו.

Esther 9:25 אסתר ט':כ"ה

וּבִבְאָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עַם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר־הָשִׁב עָלֵהּ הַיְּהוּדִים עַל־רֹאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ:

but when ashe came before the king, he commanded by letters that his wicked device, which he had devised against the Jews, should return upon his own head; and that he and his sons should be hanged on the gallows.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 בירור אחר בירור

לפי ההערה, הרעיון של בירור אחר בירור מוסבר שם.

הערת קה"ת

נתבאר באוה"ת מג"א ע' קפח ואילך.

35 אין מלך בלא עם

ב"5a, "אין מלך בלא עם" מסביר את שם אלקים כביטוי לאדנות: באמצעות גבורות וצמצומים האור מוסתר, כדי שנבראים יוכלו להתקיים כ"יש" נפרד, ולאחר מכן ה"יש" יתבטל ויהפוך ל"אין". מדרגה זו נקראת גם שכינה, שכן באמצעותה ה' שוכן בתוך הנבראים. ב"53d (Shemos) נדרש שוב "עם" מלשון עמימות: "יש" נפרד מובא לידי מציאות כדי שיוכל להתהפך לביטול, כשם שנתנינים בטלים לפני מלך.

הערת קה"ת

בסמן לעיל ה, א. נג, ד.

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from thence, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

עובדי' א, ד.

40 לפני שבר גאון . . השפלתם ומפלתם כו'

"לפני שבר גאון, ולפני כישלון גבה רוח". המאמר מביא פסוק זה כדי להראות שעליית הרשעים קודמת לנפילתם.

Proverbs 16:18 משלי ט"ז:יח

לפני־שֹׁכֵר גָּאוֹן וְלִפְנֵי כָשָׁלוֹן גִּבְהַ רֹחַ:

Pride goeth before destruction, And a haughty spirit before a fall

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי טז, יח. קטע זה מובא במילואים ליהל אור ע' תרמ.

41 ימחו מספר חיים

"ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל ייכתבו". המאמר קושר את "הספר" (ספר) למחשבה העליונה: בהגיעם אליה הם נמחקים. בהערת קה"ת מצוין המקום כ"ט:69 (ס, כה), אך מילים אלו מופיעות ב"ט:69.

Psalms 69:29 תהילים ס"ט:כ"ט

יִמְחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם צְדִיקִים אֲלֵי־יִכְתְּבוּ:

Let them be blotted out of the book of the living, And not be written with the righteous

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סט, כה.

17 פסקה

42 וככה הוא ממש בנפש הבהמית . . א"א להתברר .: אם לא

שתתברר תחלה נה"א

לפי ההערה, הקטע הזה — שלפיו אי אפשר לברר את הנפש הבהמית אלא אם כן נפש האלקית מתבררת תחילה — מובא שם.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת פ' בשלח ע' תנג ע"ש.

43 והיתה נפש אדוני צרורה

אביגיל מברכת את דוד שנפשו "תהיה צרורה בצרור החיים עם ה'". המאמר מפרש זאת כרצון העליון המתלבש בנפש ומעלה אותה למדרגת גולגלתא.

I Samuel 25:29 שמואל א כ"ה:כ"ט

וַיִּקֶם אָדָם לְרֹדֶפְךָ וּלְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשְׁךָ וְהִיְתָה נַפְשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ וְאֵת נַפְשׁ אֲבִיךָ יִקְלָעְנָה בְּתוֹךְ כֶּף הַקָּלָע:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies, them shall he sling out, as from the hollow of a sling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמואל-א כה, כט. ראה לעיל עו, א.

12 פסקה

36 וישבו מחשבתו הרעה על ראשו

הגזירה הכתובה של המלך הפכה את מזימתו של המן על ראשו שלו. המאמר מפרש את ה"ספר" כמחשבה העליונה, שבה הרע מתברר וחוזר על עצמו.

Esther 9:25 אסתר ט:כ"ה

וּבְבֹאָהּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עַם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר־חָשַׁב עַל־הַיְּהוּדִים עַל־רֹאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת־כַּנְּיוֹ עַל־הָעֵץ:

but when ashe came before the king, he commanded by letters that his wicked device, which he had devised against the Jews, should return upon his own head; and that he and his sons should be hanged on the gallows

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 פסקה

37 שממית בידים תתפש

"אפשר לתפוס את העכביש בידים, ובכל זאת הוא נמצא בארמונות המלך". המאמר מביא זאת ביחס לכוחות הללו כשהם למטה: הם קטנים ואינם תופסים מקום כלל.

Proverbs 30:28 משלי ל:כ"ח

שְׁמִמִּית בַּיָּדִים תִּתְפַּשׁ וְהִיא בְּהִיכְלֵי מַלְךְ:

The spider thou canst take with the hands, Yet is she in kings' palaces

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ל, כח.

14 פסקה

38 ויגר מזה

הזמזמור מתאר כוס שביד ה': הוא מוזג ממנה, ואת כל רשעי הארץ ישתו את שמריה. המאמר משווה את הכוחות המעכבים את הקדושה לשמרים האלה, שמקומם בתחתית.

Psalms 75:9 תהילים ע"ה:ט'

כִּי כֹס בְּיַד־ה' וַיִּזֶן חֶמֶר מֵלֹא מֶסֶךְ וַיִּגַּר מִזֶּה אֶרֶץ־שֹׁמְרֵיהָ יִמְצוּ וְשִׁתּוּ כָל רֹשְׁעֵי־אֶרֶץ:

For in the hand of the L-RD there is a cup, with foaming wine, full of mixture, And He poureth out of the same; Surely the dregs thereof, all the wicked of the earth shall drain them, and drink them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עה, ט.

15 פסקה

39 אם תגביה כנשר

בנבואת עובדיה על אדום נאמר: אף אם יקבע את קנו גבוה כנשר וישים אותו בין הכוכבים, "משם אורידך, נאום ה'". אדמו"ר חזקן מדגיש את המילים "משם": הגובה עצמו הוא שמביא לנפילה.

Obadiah 1:4 עובדיה א:ד'

אִם־תִּגְבִּיֶה כְנָשָׁר וְאִם־יִבֶּן כּוֹכָבִים שָׁמַיִם קִנּוֹ אֶרֶץ־יִדְּךָ נֶאֱמַר־ה'

44 וכמ"ש במ"א ע"פ שאו את ראש

ההערה מציינת שייטכן שאליו הכוונה. שם מוסבר "הרימו את ראש... לגולגולתם": כשם שהגולגולת מקיפה את המוח, כך בנפש יש רצון הנמשך מחכמה, בינה ודעת כדי לקיים את המדות, ויש רצון גבוה יותר – הרצון העליון – המקיף את השכל.

הערת קה"ת

אולי הכוונה ללקו"ת פי' במדבר א, א ואילך.

45 שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' לגלגלתם

ה' מצווה את משה "שאו את ראש" כל עדת ישראל, ולפקוד אותם "לגולגולתם". המאמר רומז להסבר של פסוק זה במקום אחר, הקושר את הגולגולת (גולגלתא) לרצון העליון שלמעלה מן השכל.

Numbers 1:2 במדבר א:ב'

שאו אַת־ראש כָּל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אָבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגֻלָּתָם:

Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers'houses, according to the number of names, every male, by their polls

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Pardes Rimmonim (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/9/](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/9/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק